

Reactie VZN op internetconsultatie Zelfstandigenwet

‘Een veilige haven voor zelfstandigen werkt alleen als echte ondernemers er ook in kunnen’

Den Haag, oktober 2026

De kern van onze reactie

Eindelijk legt een wet voor het eerst vast dat zelfstandig ondernemen een volwaardige keuze is en dat het ondernemerschap van de persoon meetelt. Daar zijn we blij mee! Na jaren waarin zelfstandigen vooral als probleem werden benaderd, kiest deze minister voor erkenning en streeft hij naar duidelijkheid. Dat verdient steun en die geven we van harte.

VZN staat voor zelfstandigen die hun zaken goed regelen en daarvoor alle ruimte verdienen. Daarom zeggen we volmondig ‘ja’ tegen een wet die dat beoogt te faciliteren. Wie ondernemer is, moet ook als ondernemer worden behandeld. Al in juni 2025 spraken we een positieve grondhouding uit over het initiatiefvoorstel Zelfstandigenwet. We zijn blij met een minister die hier serieus werk van maakt.

Juist omdat we willen dat deze wet slaagt, nemen we de details serieus en daar zit nu net de duivel. Zoals het voorstel er nu ligt, is de veilige haven niet bereikbaar voor veel echte zelfstandigen voor wie hij bedoeld is. Volgens de eigen peiling van het ministerie voldoet 40% van de opdrachten aan de voorwaarde ‘*werken voor eigen rekening en risico*’, terwijl aan alle voorwaarden tegelijk moet worden voldaan. Wie al jaren onderneemt, kan zo buiten de haven vallen zonder dat er aan zijn of haar werk ook maar iets is veranderd. En voor starters wordt het bijna onmogelijk om te beginnen.

Daarbij hanteren we het uitgangspunt dat een zelfstandig ondernemer niet aan méér eisen moet voldoen dan een mkb-ondernemer. Een ondernemer met een eigen BV en medewerkers hoeft nergens aan te tonen dát hij ondernemer is. Een zelfstandige zonder personeel moet dat straks doen aan de hand van zeven voorwaarden tegelijk, die deels ook nog pas later bij Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) worden ingevuld.

We vragen daarom concreet om vijf aanpassingen:

- 1. toets het ondernemersrisico en niet de factuur. Wie het risico draagt en aansprakelijk¹ is voor zijn eigen werk is ondernemer. Een uurtarief is een rekeneenheid en hoort de veilige haven niet te sluiten.*
- 2. Laat niet meetellen wat de wet de opdrachtgever verplicht oplegt. Protocolen, vergunningseisen en toezicht die de wet aan een opdrachtgever oplegt zeggen niets over gezag.*
- 3. Maak van drie opdrachtgevers geen harde drempel. Het aantal opdrachtgevers zegt weinig tot niets over ondernemerschap. Blijft het toch een voorwaarde, tel dan over een periode van drie jaar of langer, toets bij de start van de opdracht en geef starters een inloopperiode.*
- 4. Geen alles of niets. Wie aan vijf van de zeven voorwaarden voldoet, met ten hoogste één ontbrekende voorwaarde per toets moet de veilige haven kunnen bereiken.*
- 5. Maak zekerheid houdbaar in de praktijk. Bescherm een opdrachtgever die te goeder trouw is, laat ‘verlies van de haven’ alleen voor de toekomst gelden, bied een weg terug, regel de derdenverklaring fatsoenlijk en met respect voor privacy en geef lopende contracten tijd.*

¹ Overigens mag die aansprakelijkheid best contractueel worden uitgesloten of beperkt. Ook dat getuigt van goed ondernemerschap.

We hebben steeds gezegd dat een zelfstandigentoets in onze ogen genoeg is en dat we een werkrelatietoets niet nodig vinden. Daar komen we in hoofdstuk 6 op terug. In onze reactie op het concept Zelfstandigenwet zoals die nu voorligt werken we mee binnen de keuze die de minister heeft gemaakt, met concrete voorstellen om de wet werkbaar te maken. De minister heeft in de media laten weten dat één ding vaststaat, namelijk dat de wet nog aangepast gaat worden. Deze open en op samenwerking gerichte houding juichen we toe. In hoofdstuk 3 beantwoorden we de zes vragen die de minister in de consultatie stelt.

1. Wat deze wet goed doet

Het wetsvoorstel bevat veel keuzes die voor zelfstandig ondernemers echt verschil maken. We noemen ze uitdrukkelijk, omdat we eraan hechten dat die in het verdere traject overeind blijven.

- Erkenning als doel van de wet. De toelichting stelt vast dat zeven van de tien zelfstandig ondernemers kiezen voor onafhankelijkheid en dat gedwongen zelfstandigen de kleinste groep vormen. Zij kiest voor een aanpak 'die niet uitgaat van wantrouwen'.
- Een veilige haven die ook geldt tegenover Belastingdienst, UWV en Arbeidsinspectie (hoofdstuk 8).
- Het ondernemerschap van de persoon telt mee via de zelfstandigentoets.
- De bedoeling van partijen krijgt een plaats, zie ook hoofdstuk 6.
- Inbedding is geen eigen criterium. De toelichting neemt afstand van het misverstand dat een zelfstandige niet bij een borrel mag zijn.
- De vergelijking met werknemers is geen harde eis. Meer vrijheid dan werknemers kan meewegen, maar wie volledig vrij is voldoet ook als werknemers die vrijheid hebben.
- Redelijke aanwijzingen mogen. Aanwijzingen op grond van artikel 7:402 BW tasten de vrijheid van de ondernemer niet aan. Wel vragen we de tegenstrijdigheid op te heffen tussen paragraaf 5.3.2.3.5, waar protocollen van de opdrachtgever 'doorgaans een indicatie' zijn dat de vrijheid ontbreekt en het voorbeeld in paragraaf 7.4.2, dat juist aanraadt kwaliteitsstandaarden af te spreken. Leg vast dat afspraken over kwaliteit de vrijheid van de zelfstandige niet aantasten.
- Tijd en plaats: een beperking die uit de aard van de opdracht volgt staat zelfstandig werken niet in de weg.
- Eigen materiaal is een aanwijzing en geen eis.
- Voorzieningen naar eigen keuze, waaronder de schenkkring en een regeling voor wie geen verzekering kan krijgen.
- Bij bemiddeling telt elke (eind)klant als opdrachtgever.
- Geen schaduwwerking. Wie niet aan de toetsen voldoet is daarmee niet in loondienst; de regering beoogt 'nadrukkelijk geen reflexwerking of schaduwwerking'.
- Het bedrag van het rechtsvermoeden is 'niet een drempel voor zelfstandigheid'.

2. Onze vijf aanpassingen nader belicht

2.1 Toets het ondernemersrisico, niet de factuur

De wettekst vraagt dat de ondernemer werkt 'voor eigen rekening en risico, waarbij diegene de economische baten kan genieten en financiële risico's loopt'. Daar zijn we het mee eens. Maar de toelichting maakt daar iets anders van: "Om die reden is in ieder geval niet voldaan aan dit element als de werkende zich ertoe verbindt gedurende een bepaalde tijd werkzaamheden te verrichten tegen een vergoeding die uitsluitend is gebaseerd op het aantal gewerkte uren."

Daarmee beslist de opbouw van de factuur over de veilige haven. De toelichting geeft zelf de voorbeelden: wie zes maanden lang twintig uur per week een drukke periode opvangt en per uur declareert, valt erbuiten. Keurig per uur afrekenen is in grote delen van de markt de gewoonste zaak van de wereld, ook voor ondernemers met tien opdrachtgevers. Waarom zou dat niet mogen?

We hebben hier meerdere bezwaren tegen. Het raakt namelijk de kern van de doelgroep: volgens de toelichting biedt 85% van de zzp'ers eigen arbeid aan. In werkzaamheden rondom advies, ICT, interim-management, techniek, zorg en juridische dienstverlening is afrekenen per uur of per dag een gewone gang van zaken. De cijfers van het ministerie bevestigen het ook. In de flitspeiling van september 2026 voldoet 40% van de gevallen aan dit criterium. Met wie zich wil aanpassen erbij, is dat 55%.

Bovendien zegt een uurtarief niets over risico's. De ondernemer die per uur werkt draagt het risico van zijn onderneming: hij heeft geen omzet tussen twee opdrachten, geen inkomen bij ziekte of vakantie, uren voor acquisitie en administratie worden niet in rekening gebracht, aansprakelijkheid voor eventuele fouten en het risico van een klant die niet betaalt. Een werknemer loopt geen van deze risico's.

De toelichting spreekt zichzelf tegen. Bij het rechtsvermoeden schrijft de regering dat het uurtarief 'een drempel voor het rechtsvermoeden van werknemerschap en niet een drempel voor zelfstandigheid' is. In de Zelfstandigenwet sluit hetzelfde uurtarief de veilige haven uit. Dat leidt tot verkeerde prikkels. Partijen gaan een vaste prijs afspreken voor werk waarvan de omvang vooraf niet vaststaat. Dan draagt de zelfstandige een risico dat hij of zij niet kan overzien of de opdrachtgever betaalt een opslag voor onzekerheid van de zelfstandige. Geen van beide maakt iemand meer of minder ondernemer. De Hoge Raad noemt de wijze van belonen als één van de omstandigheden die samen worden gewogen (zie Deliveroo, rechtsoverweging 3.2.5). In de Belgische Arbeidsrelatiewet die de regering als inspiratie noemt, komt de manier van afrekenen bij de vier algemene criteria niet voor, maar in de toelichting hier wordt ze in haar eentje beslissend voor het bereiken van de veilige haven.

Het onderscheid is wat ons betreft eigenlijk heel simpel: wie aansprakelijk is voor zijn eigen werk is ondernemer. Een werknemer is dat niet: gaat er iets mis dan draait diens werkgever ervoor op. Een ondernemer die zijn aansprakelijkheid in algemene voorwaarden beperkt, blijft nog steeds ondernemer. Dat hoort óók bij ondernemen. Maar met vage begrippen als 'resultaatsverantwoordelijkheid' wordt de discussie nodeloos ingewikkeld gemaakt.

Ons voorstel

De wettekst op dit punt kan blijven zoals hij is. Toets het risico in plaats van de factuur en pas de toelichting aan: "De wijze waarop de vergoeding wordt berekend is op zichzelf niet bepalend. Een uurtarief is een rekeneenheid en sluit het werken voor eigen rekening en risico niet uit. Van werken voor eigen rekening en risico is in ieder geval sprake indien de werkende instaat voor de zorg van een goed opdrachtnemer (artikel 7:401 BW) en de gevolgen van eigen tekortkomingen zelf draagt."

Wie als ondernemer instaat voor zijn werk, valt erbinnen. Daarnaast vragen we het ondernemersrisico op de goede plek te toetsen en daarbij gaat het om twee soorten risico:

1. instaan voor je eigen werk. Dat gaat over de opdracht en hoort (in de systematiek van het wetsvoorstel) in een werkrelatietoets en
2. geen werk tussen twee opdrachten, geen inkomen als je ziek bent, een klant die niet betaalt. Dat gaat niet over een opdracht, maar over de onderneming. Dat hoort in de zelfstandigentoets, als teken dat iemand echt ondernemer is. Neem bij dat tweede punt ook het risico op dat een klant niet, te laat of maar voor een deel betaalt. Een werknemer loopt dat risico nooit, maar de regering heeft het niet opgenomen. Dit punt mag alleen in het voordeel van de zelfstandig ondernemer tellen: een klant die netjes betaalt mag nooit tegen hem pleiten.

2.2 Laat niet meetellen wat de wet de opdrachtgever verplicht

Het verschil tussen het gezag van een werkgever en de aanwijzingen die een opdrachtgever mag geven (artikel 7:402 BW) is dun. Juist daarom moet de toets niet tellen wat in beide verhoudingen gelijk is, maar in de toelichting staat het omgekeerde. Daarin staat namelijk dat de opdrachtgever niet bevoegd mag zijn om werkinhoudelijke instructies te geven; ook een bevoegdheid die nooit wordt gebruikt telt als gezag. Regels van de opdrachtgever mogen alleen worden opgelegd als het risico bij de zelfstandige ligt en de opdrachtgever geen toezicht houdt. De regering erkent dat regelgeving het '*moeilijk voorstelbaar*' kan maken dat een arbeidsrelatie aan de toets voldoet. Daarmee wordt een wettelijke plicht van de opdrachtgever gelezen als latent gezag over de zelfstandige, maar dat is het helemaal niet. In veel sectoren heeft de opdrachtgever geen keuze. De wet verplicht 'm om eisen te stellen en daarop toe te zien ten aanzien van iedereen die het werk doet, of diegene nu in loondienst is of niet:

Bouw: opdrachtgever en uitvoerende partij coördineren de veiligheid op de bouwplaats voor iedereen die daar werkt, zelfstandigen inbegrepen (hoofdstuk 2, afdeling 5, Arbeidsomstandighedenbesluit).

Wegvervoer: de vervoersonderneming *organiseert het werk van de bestuurders, instrueert de bestuurder naar behoren en controleert daartoe regelmatig de naleving* (artikel 10, tweede lid, Verordening (EG) nr. 561/2006). Dat zijn drie handelingen die de toelichting elk als gezag aanmerkt.

Installatie en ander werk onder certificaat: het certificaat van het bedrijf kan toezicht op de uitvoering voorschrijven. De toelichting concludeert dan zelf dat niet aan de voorwaarde is voldaan (zie voorbeeld monteur cv-ketels).

Financiële dienstverlening: de vergunninghouder zorgt voor de vakbekwaamheid van zijn werknemers en van anderen die onder zijn verantwoordelijkheid klanten bedienen (artikel 4:9 lid 2 Wft). Een adviseur die zich niet aan die regels houdt verliest zijn plek, maar dat maakt hem nog geen werknemer.

Beveiliging (door de minister zelf genoemd in vraag 5) en ook informatiebeveiliging en cybersecurity: steeds meer opdrachtgevers moeten wettelijk eisen stellen aan iedereen die met hun systemen werkt.

Zorg en kinderopvang: een zorgaanbieder mag alleen zorg laten verlenen door opdrachtnemers met wie hij schriftelijk heeft vastgelegd dat zij zich laten leiden door zijn wettelijke verplichtingen en de regels die de zorgaanbieder heeft vastgesteld omtrent de zorgverlening (artikel 4 lid 1 onder b Wkkgz). De houder van een kindercentrum moet de opvang zo organiseren dat die verantwoord is. Voor de zorg betekent de uitleg in de memorie van toelichting nu in feite: altijd terug naar de holistische toets.

Deze plichten gelden ongeacht de contractvorm. Juist daarom kunnen zij het verschil tussen een werknemer en een zelfstandige niet aanwijzen. De toelichting gebruikt die redenering zelf al: veiligheidsregels die ook voor bezoekers gelden zeggen *in wezen niets over de wijze waarop de arbeid moet worden verricht* en tellen daarom niet mee.

We vragen de regering om diezelfde lijn door te trekken. De regering zegt bovendien dat iedereen nodig is om het vele werk van de komende jaren te kunnen doen. Dan horen zelfstandigen in de zorg, de bouw, het onderwijs en de kinderopvang daar ook bij en mogen zij niet al bij voorbaat buiten de haven vallen.

Ons voorstel

Onder een wettelijke uitvoeringsplicht van de werkgevende wordt verstaan: een op de werkgevende zelf rustende publiekrechtelijke verplichting ten aanzien van de wijze waarop of de voorwaarden waaronder de werkzaamheden worden uitgevoerd, waarvan de nakoming door een toezichthouder bij de werkgevende wordt gehandhaafd en die niet contractueel op een ander kan worden overgedragen. Voor zover een bevoegdheid, afspraak of controle uitsluitend strekt tot nakoming van een dergelijke verplichting en niet verder reikt dan die verplichting vergt, is zij niet onderscheidend voor de vraag of in (loon)dienst van een werkgever wordt gewerkt.

Dit verruimt de veilige haven niet voor wie er niet in thuishoort. Binnen de wettelijke kaders moet de ondernemer nog steeds zelf bepalen hoe hij het werk doet en de andere voorwaarden blijven gelden. Mocht de regering deze algemene regel niet willen opnemen, dan vragen we per sector met de betrokken organisaties vast te leggen wat wel en niet meetelt en dit te doen in de toelichting bij de wet, vóórdat het wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gaat.

2.3 Maak van drie opdrachtgevers geen harde drempel

Dit is in de consultatie het meest genoemde bezwaar en dat vinden we ook terecht. Het aantal opdrachtgevers zegt namelijk weinig tot niets over ondernemerschap. Opdrachten in ICT, infrastructuur, interim-management en bouw duren vaak een tot drie jaar (en soms ook langer) en vragen (soms tijdelijk) een volle werkweek. Een kraanmachinist op een meerjarig project of een tolk die door een aanbesteding via één bureau moet werken blijft ondernemer. Het is ook vreemd dat de vorm van het contract met een tussenpersoon bepaalt hoe iemands ondernemerschap wordt beoordeeld. In de rechtspraak wordt dat onderscheid ook niet gemaakt: daar wordt gekeken voor wie er feitelijk wordt gewerkt. De grote verscheidenheid aan zelfstandige ondernemers laat zich niet vangen in een telling over zo'n korte periode zoals de regering nu wil doen.

Onze eerste voorkeur is daarom dat het aantal opdrachtgevers géén harde voorwaarde is, maar een aanwijzing die (alleen in positieve zin) meeweegt. Blijft het toch een voorwaarde, dan vragen we het volgende:

** Tel over een langere periode: de drie voorafgaande kalenderjaren. Dat het lopende jaar meetelt helpt starters (zie hierna bij vraag 2), maar maakt de toets lastig. Wie bij de start van een opdracht aan het begin van een jaar ruim voldoet kan bij de jaarwisseling buiten de haven vallen omdat een eerder jaar niet meer meetelt. En dat zonder dat er aan de opdracht iets is veranderd. Een periode van drie jaar sluit aan bij hoe opdrachten in de praktijk lopen.*

** Toets bij de start van de opdracht. De toelichting spreekt van "het toetsmoment waarop de arbeidsrelatie gekwalificeerd wordt", maar zegt niet wanneer dat is. Laat de uitkomst van de zelfstandigentoets bij de start gelden voor de gehele looptijd van de opdracht.*

** Schrap het woord volwaardig of geef een heldere ondergrens. De wet eist drie opdrachtgevers. De toelichting voegt toe dat het om volwaardige opdrachten moet gaan en dat op voorhand niet vast te leggen is wanneer dat zo is. Daarmee wordt het ene harde criterium een open norm en blijft de onrust bestaan die de wet wil wegnemen.*

** Breng wettekst en toelichting in lijn. De wet spreekt van de periode tot en met vorig kalenderjaar. Volgens de toelichting gaat het om het vorige jaar én het lopende jaar tot het moment van toetsen. Letterlijk valt het lopende jaar er dan juist buiten en ontbreekt een beginpunt.*

** Geen terugwerkende kracht: de wet geldt direct. Bij een toets in 2028 tellen dan ook jaren mee waarin de wet nog niet bestond en waarin andere regels golden. Wie straks wil voldoen, moet z'n werkwijze nu al aanpassen aan een wet die er nog niet is, dat is onmogelijk. Laat jaren vóór de inwerkingtreding alleen meetellen als dat in het voordeel van de zelfstandige is. Voor starters en herstarters doen we bij hierna bij vraag 2 een apart voorstel. Hoe werken via een intermediair meetelt behandelen we bij vraag 4.*

2.4 Geen alles of niets

De wet kent zeven voorwaarden: drie in de zelfstandigentoets en vier in de werkrelatietoets. Ze wegen allemaal even zwaar. Haal je er één niet, dan val je buiten de veilige haven. Zo'n strenge regel werkt alleen als elke voorwaarde glashelder is, maar dat is niet zo. De toelichting heeft ruim tachtig pagina's nodig voor twee wetsartikelen en gebruikt vage woorden als *volwaardig*, *noemenswaardig* en *per afzonderlijk overleg*. Daardoor werkt elke voorwaarde als een knock-out. Diegene die op zes punten ruim voldoet, maar op het zevende net niet valt er helemaal buiten. De toelichting is daarin bovendien zelf ook niet consequent, want bij de voorzieningen hoeft juist weer niet aan alles te worden voldaan.

Ons voorstel

We vragen geen weging, want die is lastig in een wet vast te leggen. We vragen wel een eenvoudige marge: wie aan ten minste vijf van de zeven voorwaarden voldoet (met per toets hooguit één die ontbreekt) valt binnen de veilige haven. Dat is net zo goed te controleren als de huidige regel.

In 2025 stelden we bij onze reactie op de internetconsultatie op de initiatiefwet ook al voor om de twee toetsen aan elkaar te koppelen: wie ruim aan de zelfstandigentoets voldoet, krijgt het vermoeden van ondernemerschap mee. Ook dan valt iemand die duidelijk ondernemer is niet zomaar buiten de haven. Hoe we verder over de werkrelatietoets denken staat in hoofdstuk 6.

2.5 Maak de zekerheid houdbaar in de praktijk

De wet belooft: 'Wie volgens die spelregels werkt, weet zeker dat als zelfstandige gewerkt kan worden'. Dat is precies wat zelfstandigen en opdrachtgevers nodig hebben. Ons voorstel voor een eigen status² geeft die zekerheid vooraf (zie hoofdstuk 6). Binnen dit wetsvoorstel vragen we in elk geval dat de zekerheid niet halverwege een opdracht verdwijnt, terwijl niemand iets anders is gaan doen. Daarvoor is het volgende nodig.

Bescherm de opdrachtgever die te goeder trouw is. De opdrachtgever moet afgaan op wat de zelfstandige zegt over zijn klanten, voorzieningen en administratie. Klopt dat achteraf niet, dan regelt de wet niets voor de opdrachtgever die zorgvuldig was. Regel dat hij op een verklaring mag vertrouwen, zeker als die van een derde komt.

Regel de derdenverklaring goed of laat haar weg. De derdenverklaring krijgt geen wettelijke status. Toch zullen opdrachtgevers haar gaan eisen. Dan heb je een papier dat in de praktijk verplicht is, maar in de wet niets betekent. Bovendien kost het de zelfstandige extra geld, zeker als je het bij elke opdracht opnieuw moet aanleveren. Geef de verklaring daarom een wettelijke status met een geldigheid van een jaar en tel de kosten mee bij de regeldruk. De Belastingdienst weet overigens al veel: wie in de aangifte inkomstenbelasting als ondernemer wordt geaccepteerd, heeft dat al aangetoond (zie hoofdstuk 6).

Bescherm de privacy van de zelfstandige. Volgens de toelichting vraagt de opdrachtgever de gegevens op en bewaart hij ze in zijn *loon- of personeelsadministratie*. Het is kennelijk nodig om te zeggen dat die administratie voor werknemers is en niet voor ondernemers. Bovendien ziet de opdrachtgever zo gegevens die niets zeggen over ondernemerschap, maar wel gevoelig zijn. 'U werkte vorig jaar voor onze grootste concurrent?' Vraag daarom niet meer dan nodig: de verklaring meldt alleen dát aan de voorwaarden is voldaan, niet bij wie en voor hoeveel.

² <https://www.zelfstandigenederland.nl/een-eigen-status-voor-zelfstandigen/>

Laat het verlies van de veilige haven alleen voor de toekomst gelden en bied een weg terug. Valt tijdens een opdracht een voorwaarde weg, dan vervalt de veilige haven vanaf dat moment. Er is dan nog geen arbeidsovereenkomst ontstaan en de periode daarvoor blijft beschermd. Leg dat ook vast in de toelichting. Geef wie per ongeluk buiten de haven valt ook een redelijke termijn om dat te herstellen.

Laat een gebaar achteraf niet beslissen. Volgens de toelichting valt een opdracht buiten de haven als de opdrachtgever na een fout de schade zelf betaalt, 'omdat de werkende en de opdrachtgever al lang samenwerken'. Maar goede zakelijke relaties lossen een kleine fout vaak samen op. Waar het om gaat is dat de zelfstandige aansprakelijk is en dat risico zelf (al dan niet contractueel) heeft afgedekt.

Geef lopende contracten twaalf maanden. De wet geldt direct, ook voor contracten die al lopen. Meerjarige contracten en aanbestede raamovereenkomsten kun je niet per 1 januari 2028 aanpassen.

Leg steviger vast dat er geen schaduwwerking is. De regering wil die niet, maar schrijft ook dat wie buiten de haven valt 'extra zorgvuldig' moet zijn en dat opdrachtgevers 'zullen verlangen' dat zelfstandigen aan de toetsen voldoen. Dat werkt precies de andere kant op.

Ons voorstel

Neem deze zin op in de toelichting: "Het niet vervullen van een of meer criteria van de zelfstandigentoets of de werkrelatietoets vormt op zichzelf geen aanwijzing dat er sprake is van een arbeidsovereenkomst."

3. Antwoorden op de vragen van de minister

Vraag 1a. Wat is een goede hoogte voor het minimumbedrag?

We vinden het goed dat een ondernemer voorzieningen treft. Maar het criterium moet laten zien dat iemand bewust onderneemt. Het mag geen drempel zijn voor wie een kleine onderneming heeft. Eén vast bedrag past daar niet bij.

Is het bedrag laag, dan wordt het een formaliteit. Is het hoog, dan treft het vooral starters, degenen die in deeltijd ondernemen, degenen met een slecht jaar of de zelfstandige die weinig verdient. Bovendien kan een bedrag dat in een AMvB is vastgelegd later (te) eenvoudig omhoog. Het is beter om dit op een andere wijze vast te leggen, zie hierna ons voorstel:

Ons voorstel

Neem een percentage van de gemiddelde winst uit onderneming over de drie jaren ervoor met een maximum. Zo vang je goede en slechte jaren op; de winst van het lopende jaar weet je immers pas achteraf. Bij de aanstaande basisverzekering arbeidsongeschiktheid gebeurt dit al: daar is de premie ook een percentage van de winst met een maximum. Het is dus mogelijk. Leg deze rekenwijze bovendien vast in de wet zelf en niet in een AMvB. Dan weet de Tweede Kamer ook waarover ze beslist.

Laat de zelfstandige verder zelf kiezen waaraan hij het geld besteedt: arbeidsongeschiktheid, pensioen, een buffer of scholing. Het gaat om bewust kiezen, niet om het afvinken van één verzekering. En toets voorts per kalenderjaar en niet op één moment. Veel ondernemers storten hun pensioengeld één keer per jaar, vaak in december. Dat zijn aspecten om rekening mee te houden. Reken tot slot naar rato voor wie halverwege het jaar begint. Voor starters zonder winst uit eerdere jaren: zie vraag 2.

Vraag 1b. Welke toetsbare voorzieningen ontbreken?

We geven hieronder een aantal onderwerpen weer die naar onze mening ontbreken in de toelichting.

Vermogen in de vierde pijler. De regering telt vermogen buiten de tweede en derde pijler niet mee, omdat 'niet gegarandeerd' is dat het voor pensioen wordt gebruikt. Deze onzes inziens op wantrouwen gebaseerde redenering begrijpen we niet en we vragen de minister uitdrukkelijk dit te heroverwegen. Voor zelfstandigen is de vierde pijler juist dé gewone manier om te sparen: het geld blijft beschikbaar als het nodig is, bij magere maanden, scholing, ziekte of voor inkomen voor later. Wie de vierde pijler meetelt ziet dat zelfstandigen hun vermeende achterstand op werknemers grotendeels inhalen³. Zo gaat de wet voorbij aan de manier waarop veel zelfstandigen juist verantwoordelijk met hun geld omgaan.

De brede bedrijfsbuffer, die wij de trampolinerekening noemen. Een aparte rekening waar daadwerkelijk geld op staat, bedoeld om risico's af te dekken en die zelfstandigen opvangt als het tegenzit en een zetje geeft als ze een stap willen zetten. Bij een zelfstandige moet geld voor scholing, inkomen voor later, investeringen, arbeidsongeschiktheid en een buffer voor vraaguitval allemaal uit dezelfde portemonnee komen. Een geblokkeerde rekening met vaste opnameregels is goed te controleren en biedt precies de garantie die de regering zoekt. We lichten dit graag toe.

Flexibeler gebruik van de lijfrente. Ook de lijfrente in de derde pijler kan zelfstandigen beter helpen als die flexibeler wordt. Veel zelfstandigen sparen nu liever op een gewone rekening, omdat geld in een lijfrente vastzit tot het pensioen. Laat zelfstandigen hun lijfrente onder voorwaarden ook gebruiken bij arbeidsongeschiktheid, langdurige vraaguitval of scholing. Dat maakt sparen voor later aantrekkelijker en sluit aan bij het idee achter de trampolinerekening: één pot voor de risico's van ondernemen.

Voorzieningen via een baan. Wie naast het ondernemen in loondienst werkt, is daar al verzekerd en bouwt daar vaak pensioen op (zie vraag 3).

Andere verzekeringen tegen inkomensverlies zoals een ongevallenverzekering, ook als dat geen volledige arbeidsongeschiktheidsverzekering is.

Vraag 2. Startende en herstartende zelfstandigen

Zoals het voorstel er nu ligt, wordt het voor starters bijna onmogelijk om te beginnen. De eerste opdracht van een starter valt nooit in de veilige haven, want hij heeft dan nog geen drie opdrachtgevers. Begint hij met één grote opdracht -wat vaak gebeurt- dan duurt het nog langer. Een starter sluit ook niet op dag één alle verzekeringen af: hij kijkt eerst hoe het gaat. Voor wie terugkomt na ziekte, zwangerschap of zorg voor een naaste geldt hetzelfde. De telling loopt door, terwijl er niet gewerkt kon worden.

We begrijpen dat de regering de deur niet wagenwijd open wil zetten, omdat kwetsbare schijnzelfstandigen zich vaak als starter melden. Voor hen is er het rechtsvermoeden bij een laag uurtarief dat per 1 januari 2027 wordt ingevoerd. Maar het kan niet de bedoeling zijn dat zelfstandig ondernemerschap via de instroom op termijn de nek wordt omgedraaid. We gaan ervan uit dat de minister dat ook niet wil.

³ C. Biesenbeek e.a., De toereikendheid van pensioenen, DNB Analyse, De Nederlandsche Bank 2024, tabel 6 p. 23

Ons voorstel

Geef starters een inlooperperiode waarin de voorwaarden naar verhouding gelden. En laat in dezelfde periode de voorzieningen naar rato meegroeien, zodat een starter niet vanaf de eerste opdracht alles geregeld hoeft te hebben.

"Voor de werkende die korter dan twee kalenderjaren als zelfstandige werkzaam is, wordt het aantal opdrachtgevers beoordeeld over de periode sinds de aanvang van zijn werkzaamheden. Bedraagt die periode minder dan twee kalenderjaren, dan volstaat twee opdrachtgevers. Bedraagt de periode minder dan zes maanden, dan volstaat één opdrachtgever. Perioden van arbeidsongeschiktheid, zwangerschaps- en bevallingsverlof en zorgverlof blijven buiten beschouwing; de periode wordt dan met de duur daarvan verlengd."

Vraag 3. Zelfstandigen in deeltijd

De meeste mensen die een baan combineren met opdrachten zullen niet aan de zelfstandigentoets voldoen. Dat staat ook in de toelichting. Wij vinden dat deze wet niet over deze groep gaat en er ook niet over moet gaan. Ze zijn via hun baan verzekerd en komen bij uitval niet ten laste van de samenleving. Voor de Belastingdienst zijn ze vaak ook geen ondernemer. Je moet voor de ondernemersfaciliteiten minstens 1.225 uur per jaar aan je onderneming besteden en dat haalt bijna niemand naast een baan.

Ons voorstel

Leg vast dat het niet halen van de zelfstandigentoets geen aanwijzing is dat iemand in loondienst werkt (zie 2.5). Voor deze groep is dat het belangrijkste. Anders kiest een opdrachtgever al snel voor iemand anders. Wie naast een baan wél als ondernemer wil voldoen, moet dat kunnen doen. Een bedrag naar winst lost het probleem van het vaste bedrag op (zie vraag 1a). En laat voorzieningen via de baan meetellen, zoals de aanstaande basisverzekering arbeidsongeschiktheid dat ook doet.

Vraag 4. Werken voor of via intermediairs

Deze vraag gaat eigenlijk over twee dingen: het criterium van drie opdrachtgevers zelf en de manier waarop intermediairs meetellen. Over het eerste: zie hiervoor onder 2.3 (pagina 5). Het aantal opdrachtgevers zegt weinig over ondernemerschap en bovendien is de periode te kort.

Dan de intermediairs. We vinden het goed dat bij bemiddeling elke (eind)klant als opdrachtgever telt. Maar de uitkomst hangt nu af van het soort contract dat de intermediair kiest en niet van hoe zelfstandig de ondernemer werkt. Veel bureaus en platforms werken met een tussenvorm: een raamovereenkomst met het bureau, een bevestiging per klant en facturering via het bureau. Een tolk die elke opdracht zelf aanneemt of weigert bij rechtbanken, ziekenhuizen en politie, heeft dan volgens de wet maar één opdrachtgever. Het is belangrijk om door het bureau 'heen te kijken'.

Wie zelf kiest om via een intermediair te werken, gebruikt dat als manier om aan opdrachten te komen. Wij vinden dat prima en dat moet ook kunnen. Of dat dan juridisch tussenkomst of bemiddeling heet, mag dan niet uitmaken.

Het ligt anders als een opdrachtgever de zelfstandige dwingt om via een intermediair te werken. Met die gedwongen winkelnering moeten we stoppen. Een intermediair hoort iets toe te voegen en niet alleen een marge op het tarief af te romen. Het past om hier te noemen dat de overheid zelf een van de grootste gebruikers is van zulke constructies via mantel- en raamcontracten. We vragen de regering te bekijken of een opdrachtgever die het werken via een intermediair verplicht stelt, zich daarvoor op de veilige haven kan beroepen.

Ons voorstel

Leg het onderscheid vast in de nadere regels, bijvoorbeeld zo: "Verricht de werkende via een intermediair werkzaamheden bij verschillende, van elkaar onafhankelijke afnemers, dan telt iedere afnemer als afzonderlijke opdrachtgever, indien de werkende de werkzaamheden bij die afnemers zelfstandig aanvaardt of weigert en de inhoud van de opdracht per afnemer verschilt."

Verder vragen we om duidelijkheid over de belasting. De zogeheten fictieve dienstbetrekking blijft bestaan, ook bij tussenkomst. Een opdracht kan dus in de veilige haven vallen en toch voor de loonheffing als dienstverband gelden. Leg in de toelichting uit hoe opdrachtgevers en intermediairs daarmee moeten omgaan.

Vraag 5. Invloed van wet- en regelgeving op de arbeidsrelatie

Zie ons voorstel bij 2.2. (pagina 4). Kort gezegd herhalen we hier: wat de wet een opdrachtgever verplicht, geldt voor werknemers en zelfstandigen precies hetzelfde. Het zegt dus niets over het verschil tussen die twee en hoort niet mee te tellen als gezag.

Hetzelfde geldt voor overleg en overdracht. Volgens de toelichting beperkt verplichte deelname aan overleg de vrijheid, tenzij het nodig is voor het resultaat. Dat moet 'per afzonderlijk overleg' worden beoordeeld. Zo uitgelegd vaart een zelfstandige zelfs per overleg de veilige haven 'in en weer uit'. Zo meet je geen ondernemerschap. Bovendien moet een organisatie (om succesvol te kunnen handelen of ondernemen) natuurlijk overleg hebben met zowel internen als externen en gebeurt dit ook bij voorkeur gezamenlijk.

Ons voorstel

Neem deelname aan overleg en overdracht niet op in de toets. Wil de regering dat toch, maak dan onderscheid tussen overleg over personeel en een overdracht die bij het werk hoort. En laat het genoeg zijn dat partijen bij de start vastleggen welke overdrachtmomenten bij de opdracht horen.

Vraag 6a. Het criterium 'werken voor eigen rekening en risico'

Het criterium zoals het in de wettekst staat steunen we. Ons bezwaar zit in de uitleg in de toelichting. Zie hiervoor 2.1 (pagina 2) voor het uurtarief en het ondernemersrisico en 2.5 (pagina 6) voor de schade die de opdrachtgever zelf betaalt. Daarnaast nog twee punten. Wat is 'noemenswaardige' voorbereiding? Een muzikant die repeteert voldoet. Een zorgmedewerker volgens de toelichting niet. Maar hoeveel voorbereiding genoeg is en of reistijd, verslaglegging en nazorg meetellen staat er niet. Terwijl bij veel opdrachten de voorbereiding een flink deel van het werk is. Wie zijn aansprakelijkheid in zijn algemene voorwaarden beperkt, doet gewoon wat ondernemers doen. Dat mag niet worden uitgelegd als 'geen risico lopen'.

Vraag 6b. Welke aanwijzingen voor eigen rekening en risico ontbreken?

De volgende risico's horen bij ondernemen, maar ontbreken nu:

1. debiteurenrisico: de kans dat een klant niet, te laat of maar voor een deel betaalt. Een klant die netjes betaalt mag nooit tegen de zelfstandig ondernemer pleiten, zoals nu wel is opgenomen;
2. instaan voor eigen werk: zorgvuldig werken en aansprakelijk zijn voor eigen fouten (zie 2.1, pag. 2);
3. geen werk tussen twee opdrachten en geen vergoeding als een opdracht eerder stopt;
4. geen betaling bij ziekte, vakantie, feestdagen of verlofvormen rond geboorte, adoptie en zorg;
5. uren die je niet in rekening brengt: acquisitie, offertes, administratie en reistijd;
6. herstel op eigen kosten als het werk niet goed is;
7. eigen investeringen in scholing, gereedschap, software en verzekeringen;
8. prijsrisico: een tarief dat vastligt voor de hele opdracht, terwijl de kosten stijgen.

Geen van deze risico's hangt bovendien af van de vraag of je per uur, per dag of per opdracht afrekent.

4. Bescherm wie kwetsbaar is, zonder ondernemers te betuttelen

Het wetsvoorstel wil twee dingen: zelfstandigen erkennen en kwetsbare werkenden beschermen en we steunen allebei. VZN is tegen schijnzelfstandigheid. Maar kwetsbaar zijn is echt iets anders dan schijnzelfstandig zijn. Arbeidsmigranten die worden uitgebuit en pakketbezorgers die met een busje worden opgehaald zijn geen zelfstandige ondernemers. Daarvoor is gerichte handhaving en een harde bescherming aan de onderkant nodig, maar dat mag er niet toe leiden dat er extra eisen aan mensen die bewust voor zichzelf werken worden gesteld.

We hebben daarvoor eerder in ons statusvoorstel drie harde sporen voorgesteld:

1. het rechtsvermoeden van werknemerschap onder een uurtarief van € 38 (in casu wetsvoorstel 36.783, invoeringsdatum 31 december 2026). De Zelfstandigenwet kan daar goed op aansluiten;
2. harde regels voor sectoren waar aantoonbaar misbruik is, zoals verplichte onderdelen in het contract, een meldplicht bij grote inhuur en ketenaansprakelijkheid;
3. ruimte voor collectieve afspraken voor zelfstandigen met een zwakke onderhandelingspositie, zoals de Europese regels al toestaan.

Sommige voorwaarden in het voorliggende voorstel maken het verschil tussen die groepen nauwelijks. Neem de eis dat de zelfstandige betalingen aan derden doet: bijna elke ondernemer betaalt wel voor zijn telefoon, software of vervoer. Zo'n eis voegt weinig toe en maakt de discussie alleen maar troebel. Ook de voorzieningen heten in de toelichting een '*gunstig bijeffect*', maar blijven toch een harde voorwaarde. Zelfstandigen weten heel goed welke risico's ze lopen, het gaat erom dat ze die bewust afwegen. Een wet die ondernemers betuttelt die dat niet willen, schiet met een kanon op een mug. Bovendien komen de zelfstandigen zelden ten laste van de samenleving⁴. Richt de wet op wie bescherming nodig heeft en geef echte zelfstandigen de ruimte.

5. Vier verzoeken voor het vervolg

We hebben over een aantal onderwerpen nog de nodige vragen, die leggen we hieronder graag voor.

Een heldere wet met de hoofdlijnen in de wet zelf. Het bedrag, de lijst met voorzieningen en de basisvoorwaarden komen in een AMvB, maar de toelichting is al zo uitgebreid dat je je afvraagt wat er dan verder nog in die AMvB moet. Deze wet moet wat ons betreft zó duidelijk zijn dat een rechter niet hoeft terug te vallen op tachtig pagina's uitleg. Zet de rekenwijze, zoals de koppeling aan de winst (zie vraag 1a, pagina 7) in de wet zelf. Leg de nadere regels ook voor in een consultatie, stuur ze in elk geval samen met het wetsvoorstel naar de Tweede Kamer en laat de wet pas ingaan als die regels er zijn en de derdenverklaring beschikbaar is.

Maak bekend hoeveel zelfstandigen aan alle voorwaarden tegelijk voldoen. De peiling geeft alleen een percentage per voorwaarde. Omdat je aan alles tegelijk moet voldoen, kan dat aandeel onzes inziens nooit hoger zijn dan het laagste percentage. We vragen dit cijfer per sector vóór indiening bekend te maken en ook hoeveel er zouden voldoen wanneer onze marge uit 2.4 (zie pagina 6) zou worden gehanteerd.

⁴ <https://fd.nl/opinie/1478819/verplichte-aov-is-oplossing-voor-niet-bestaand-probleem>

Evalueer al na twee jaar. Vijf jaar is echt te ver in de toekomst voor een ingreep van deze omvang. We vragen een eerste evaluatie na twee jaar, per sector.

Vervang de voorbeelden in de toelichting. Ze veranderen steeds maar één voorwaarde, noemen geen beroep of sector en mogen volgens de regering zelf niet als leidraad worden gebruikt. Bovendien geven sommige voorbeelden een gebrek aan kennis over de praktijk weer. Het voorbeeld van een zorgmedewerker die zes weken gedurende veertig uur per week bij één opdrachtgever werkt, sluit niet aan bij hoe het in de zorg gaat. Goede voorbeelden laten juist zien wat wél kan. Bij een mediator bijvoorbeeld is het resultaat niet de uitkomst van het conflict, maar een deskundige bijdrage aan het proces. Alleen al het starten en voorbereiden van een traject is een resultaat waar de mediator voor instaat. We leveren graag uitgewerkte voorbeelden voor uiteenlopende beroepsgroepen aan.

6. Een stap verder: een eigen status voor zelfstandigen

In 2025 stelden we in onze reactie op de initiatiefwet al voor de werkrelatietoets te schrappen, behalve de wil van partijen. Daar staan we nog steeds achter, een goede zelfstandigentoets is in onze ogen echt genoeg. Zolang de minister echter voor twee toetsen kiest, moet de werkrelatietoets een flink beter. Daar gaat deze reactie over.

De werkrelatietoets legt vast hoe de rechter sinds het Deliveroo-arrest al naar arbeidsrelaties kijkt. Voor de zelfstandige voegt 'ie weinig toe. Het draait om de vraag of er gezag is, terwijl het verschil tussen gezag en de aanwijzingen van een opdrachtgever flinterdun is (zie 2.2, pagina 4). De herkwalificatie blijkt in de praktijk ook maar één kant op te werken: een zelfstandige kan na jaren ondernemen alsnog als werknemer worden gekwalificeerd, terwijl werknemers (over wie in de praktijk in heel veel gevallen geen gezag wordt uitgeoefend) zelden achteraf tot zelfstandige worden verklaard. Voor ondernemers zit de onzekerheid dus niet alleen in de vraag of ze als zelfstandige mogen beginnen, maar ook in de vraag of ze dat na jaren nog steeds blijken te zijn. Van de werkrelatietoets zou wat ons betreft alleen moeten overblijven wat écht over de opdracht gaat: de wil van partijen, die blijkt uit de afspraak dat ze bewust géén arbeidsovereenkomst sluiten en het instaan voor het eigen werk. Het ondernemersrisico hoort bij de zelfstandigentoets (zie 2.1, pagina 2).

In juni 2026 deed VZN het voorstel 'Een eigen status voor zelfstandigen'. Daarin namen we op dat wie aan de zelfstandigentoets voldoet, die status voor één belastingjaar krijgt. Opdrachtgevers kunnen dat vooraf controleren via een register en per opdracht gelden alleen een paar harde voorwaarden. Artikel 7:610 BW blijft gelden bij een geschil: wie vindt dat hij eigenlijk werknemer is, kan dat altijd door de rechter laten vaststellen. Zo krijgen zelfstandigen en opdrachtgevers zekerheid vooraf. De regering kiest een andere weg, maar wij vinden ons voorstel nog steeds de meest heldere route. Twee ontwikkelingen maken het bovendien goed uitvoerbaar.

De Belastingdienst stelt nu al vast wie ondernemer is. Wie in zijn aangifte inkomstenbelasting winst uit onderneming opgeeft en daarin wordt geaccepteerd, heeft laten zien dat hij ondernemer is. In die aangifte staan ook de premies voor arbeidsongeschiktheid en pensioen. De Belastingdienst is daarmee de logische partij om een verklaring af te geven. Dan hoeft niet elke opdrachtgever opnieuw alle gegevens op te vragen.

Digitaal factureren wordt de norm. Door Europese afspraken over btw (Richtlijn EU 2025/516, de aanstaande VIDA-wetgeving) gaat digitaal factureren de komende jaren een grote rol spelen. Daardoor krijgt de Belastingdienst steeds beter zicht op de onderneming van de zelfstandige. Een status vooraf is dan goed te controleren, in plaats van een toets achteraf per opdracht. We vragen de regering wel om bij de invoering geen extra Nederlandse regels bovenop de Europese te zetten.

In de reactie op deze internetconsultatie gaan we echter uit van de keuze die de minister heeft gemaakt en kijken we wat er binnen die keuze nodig is om de wet te laten werken. Ons eigen voorstel brengen we graag opnieuw in, als volgende stap.

7. Samenvatting

VZN steunt deze wet naar z'n aard. Eindelijk krijgt zelfstandig ondernemerschap een eigen plek in de wet en daar zijn we blij mee. Om de veilige haven bereikbaar te maken voor de échte zelfstandigen voor wie die is bedoeld, vragen we het volgende:

1. toets het ondernemersrisico en niet de manier van afrekenen. Wie instaat voor zijn eigen werk is ondernemer. Het ondernemersrisico, ook het debiteurenrisico, hoort bij de zelfstandigentoets;
2. laat wettelijke plichten van de opdrachtgever niet meetellen als gezag;
3. maak van drie opdrachtgevers geen harde drempel. Blijft het een voorwaarde tel dan over een periode van drie jaren, toets bij de start van de opdracht, schrap het woord *volwaardig* en voorkom terugwerkende kracht;
4. geen alles of niets: vijf van de zeven voorwaarden is genoeg, met per toets hooguit één die ontbreekt;
5. bescherm de opdrachtgever die te goeder trouw is, regel de derdenverklaring goed en met respect voor privacy, laat verlies van de haven alleen voor de toekomst gelden met een weg terug en geef lopende contracten twaalf maanden;
6. maak het minimum voor voorzieningen een percentage van de gemiddelde winst over drie jaren, vastgelegd in de wet en met een vrije besteding. Laat de vierde pijler en de trampolinerekening meetellen en maak de lijfrente flexibeler;
7. geef starters een inlooperperiode;
8. pak kwetsbaarheid aan met gerichte handhaving en harde bescherming aan de onderkant, niet met extra eisen aan zelfstandig ondernemers;
9. maak bekend hoeveel zelfstandigen aan alle voorwaarden tegelijk voldoen;
10. houd vast wat goed is aan dit voorstel (zie hoofdstuk 1).

We lichten onze reactie graag toe en denken mee over verdere formulering. Voor de regels in specifieke sectoren stellen we een apart gesprek voor, waarin we praktijkvoorbeelden van onze leden kunnen inbrengen. Meer weten? Neem contact op met onze voorzitter, Connie Maathuis via info@zelfstandigennederland.nl of bel met 070-78 20 811.

Vereniging Zelfstandigen Nederland (VZN)

VZN is een onafhankelijke koepelvereniging van belangenbehartigers van zelfstandig ondernemers uit verschillende beroepsgroepen en sectoren. Via de bij ons aangesloten verenigingen vertegenwoordigen we ongeveer 140.000 zelfstandige ondernemers zonder personeel, variërend van stukadoors tot nagelstylisten en van zorgprofessionals tot loopbaanadviseurs. Maar ook zelfstandig werkende kappers, hoefsmeden, yogadocenten, tolken en vertalers, vormgevers, ICT-experts en HR-professionals, enzovoort behoren tot onze achterban. VZN richt zich op de collectieve belangenbehartiging voor al die zelfstandigen met betrekking tot landelijke wet- en regelgeving, landelijk beleid en landelijke ontwikkelingen.

Contact

Bezuidenhoutseweg 12
2594 AV Den Haag
T: 070-7820811
E: info@zelfstandigennederland.nl
I: www.zelfstandigennederland.nl

Gebruikte bronnen

1. Conceptwetsvoorstel Zelfstandigenwet (wijziging artikel 7:610 BW) en memorie van toelichting, versie internetconsultatie, 1 okt. 2026, via internetconsultatie.nl/verduidelijkingzelfstandigenwet. Waar een paragraaf wordt genoemd gaat het om deze memorie van toelichting
2. Oplegger met vragen ten behoeve van de internetconsultatie Zelfstandigenwet
3. Ipsos I&O, flitspeiling over de criteria van de Zelfstandigenwet, september 2026 (948 zelfstandigen en 579 opdrachtgevers), zoals weergegeven in de memorie van toelichting
4. Hoge Raad 24 maart 2023, ECLI:NL:HR:2023:443 (Deliveroo), r.o. 3.2.5
5. Burgerlijk Wetboek, artikel 7:401 (zorg van een goed opdrachtnemer), artikel 7:402 (aanwijzingen bij de overeenkomst van opdracht) en artikel 7:610 (arbeidsovereenkomst)
6. Arbeidsomstandighedenbesluit, hoofdstuk 2, afdeling 5 (bouwproces)
7. Verordening (EG) nr. 561/2006, artikel 10, tweede lid
8. Wet op het financieel toezicht, artikel 4:9, tweede lid
9. Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg, artikel 4, eerste lid, onder b
10. Wet kinderopvang, artikel 1.50, eerste lid
11. België: Programmawet (I) van 27 december 2006, titel XIII (Arbeidsrelatiewet), artikel 333. De vier algemene criteria zijn: de wil der partijen, de vrijheid van organisatie van de werktijd, de vrijheid van organisatie van het werk en de mogelijkheid een hiërarchische controle uit te oefenen
12. Wet invoering rechtsvermoeden van arbeidsovereenkomst op basis van een uurtarief, Stb. 2026, 158; inwerkingtreding 31 december 2026
13. Wetsvoorstel Wet basisverzekering arbeidsongeschiktheid zelfstandigen, Kamerstukken II 2025/26, 36 912, nr. 3 (memorie van toelichting)
14. Wet inkomstenbelasting 2001, artikel 3.6 (urencriterium)
15. Biesenbeek, C., Been, J., Caminada, K., Goudswaard, K., & Knoef, M. (2024). De toereikendheid van pensioenen: Naar een completer beeld van pensioeninkomen van de Nederlandse bevolking (DNB Analyse), De Nederlandsche Bank
16. Richtlijn (EU) 2025/516 van de Raad (btw in het digitale tijdperk, ViDA)
17. VZN, Een eigen status voor zelfstandigen. Voorstel voor de verdere uitwerking van de Zelfstandigenwet, mei/juni 2026
18. VZN, Reactie op internetconsultatie initiatiefvoorstel Zelfstandigenwet, 23 juni 2025
19. Opiniestuk Mirjam van Immerzeel in FD dd 18 juni 2023, 'Verplichte AOV is oplossing voor niet-bestaand probleem'